

ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ

Τοῦ κ. ΠΑΥΛΟΥ Μ. ΜΑΛΙΝΔΡΕΤΟΥ

Κατωτέρω ἀκολουθεῖ περιγραφή τῶν κυρίων προβλημάτων τῆς προσφορᾶς ἐργασίας ἐν γένει εἰς τὴν χώραν μας, ἢ ἐλαστικότης τῆς ὁποίας ἔχει περιορισθῆ τὰ τελευταῖα ἔτη κατόπιν τῆς διαμορφώσεως οὐσιώδους αὐξητικῆς βάσεως τῆς μεταναστευτικῆς κινήσεως. Εἰδικώτερον εἰς ἀπλᾶς προτάσεις περιγράφονται ἀρχικῶς αἱ ἐνδεχόμεναι ἐπιπτώσεις τῆς μεταναστεύσεως ἐπὶ τοῦ ρυθμοῦ οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας, ἀκολουθῶν δὲ προτείνονται μέτρα, τὰ ὅποια πιστεύεται ὅτι θὰ ὀδηγήσουν εἰς ἀνάσχεσιν τῆς μεταναστεύσεως, εἰς ἕκτασιν ἰκανὴν νὰ ἐξουδετερώσῃ τὸ ἐνδεχόμενον περιελεύσεως τῆς προσφορᾶς ἐργασίας εἰς πλήρη ἀνελαστικότητα, μέχρις ὅτου προχωρήσῃ ἡ διαδικασία τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως.

1. Αἱ ἐπιπτώσεις τῆς μεταναστεύσεως

Ἔχει μέχρι σήμερον ὑποστηριχθῆ κατὰ κύριον λόγον ὅτι :

1) Ἡ μετανάστευσις ἀποδίδει πολῦτιμον συνάλλαγμα (εἴτε ἀμέσως διὰ τῶν ἐμβασμάτων εἴτε ἐμμέσως διὰ τῶν ἐπισκέψεων). Τοῦτο εἶναι λίαν ἀνεπαρκές, ὑποστηρίζει ἢ ἀντίθετος ἄποψις, διατίθεται μὴ παραγωγικῶς, θὰ μειοῦται δὲ βαθμιαίως μελλοντικῶς καθ' ἣν ἕκτασιν ἡ μετανάστευσις θὰ λαμβάνῃ οἰκονομικὸν χαρακτῆρα.

2) Ἡ ἀποκτωμένη παρὰ τῶν μεταναστῶν πείρα καὶ ἐξειδίκευσις εἰς τὸ ἐξωτερικὸν δύνανται νὰ ἀξιοποιηθοῦν διὰ τῆς ἐπανόδου των, ἐπ' ὧφελεία τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας. Οἱ ἐπανερχόμενοι δὲν ἀναμένεται ὅτι θὰ ζητήσουν συνέχισιν τῆς ἀπασχολήσεως, τὴν ὁποίαν εἶχον εἰς τὸ ἐξωτερικόν, ὑποστηρίζεται παρὰ τῆς ἀντιθέτου θέσεως. Τούναντίον δύνανται νὰ προσδοκᾶται μᾶλλον ὅτι οὗτοι θὰ χρησιμοποίησιν τὴν εἰς τὸ ἐξωτερικόν συσσωρευθεῖσαν παρ' αὐτῶν ἀποταμίευσιν διὰ τὴν δημιουργίαν παρασιτικῶν ἀπασχολήσεων μετὰ τὴν ἐπιστροφήν των ἐνταῦθα (ἐργασίαι ἄκοποι). Ἡ ἐξειδίκευσις τούτων, ἐξ ἄλλου, εἰς τὸ ἐξωτερικόν εἶναι μικρά, δεδομένου ὅτι οὗτοι τοποθετοῦνται παρὰ τῶν ἀλλοδαπῶν ἐπιχειρηματιῶν κατὰ κύριον λόγον εἰς βοηθητικὰ χειρωνακτικὰ ἐργασίας, ἐνῶ οἱ ὀλίγοι ἐξειδικευμένοι ἀπολαμβάνουν πολλῶν πλεονεκτημάτων παρὰ τῆς ἐργοδοτίας χώρας, εἰς τρόπον ὥστε ἡ προταθεῖσα προσέλκυσις ἐπανόδου τούτων νὰ εἶναι ἀμφιβόλου ἀποδόσεως.

3) Οί μετανάσται εἰς περίπτωσιν κάμψεως τῆς ἀπασχολήσεως εἰς τὰς χώρας τῆς Δ. Εὐρώπης θὰ ἀπολυθοῦν πρῶτοι, ὁπότε θὰ ἐπιστρέψουν ἐνταῦθα ὁμαδικῶς καὶ θὰ δημιουργηθῆ νέον προσφυγικὸν πρόβλημα, παρόμοιον μὲ ἐκεῖνον τοῦ 1922. Δὲν προβλέπεται πάντως τοιαύτης ἐκτάσεως κάμψις, ὑποστηρίζει ἡ ἀντίθετος ἀποψις.

4) Οἱ μετανάσται φεύγοντες δίδουν τὴν δυνατότητα εἰς τοὺς παραμειναντας δημιουργίας περισσοτέρων ἀποταμιεύσεων. Ἀντιλέγεται ὅτι ἡ οὐσιώδης αὐξήσις τῆς ἀποταμιεύσεως τούτων προϋποθέτει μὴ λειτουργίαν τοῦ μιμητικοῦ ἀποτελέσματος τοῦ ἀλλοδαποῦ καταναλωτικοῦ προτύπου, τὸ ὁποῖον ὁμως ἐπιτείνεται ἀπὸ τοὺς ἰδίους τοὺς μετανάστας, ἐνῶ, ἐξ ἄλλου, ἡ ἀπολύτως παραγωγικὴ χρησιμοποίησις τῆς ὡς ἄνω ἀποταμιεύσεως προϋποθέτει σύγχρονον ἐπιχειρηματικότητα, ἡ ὁποία ὁμως ἐὰν ὑπῆρχεν, ἴσως νὰ εἶχεν ἐμποδισθῆ ἢ ἔκτασις πού ἔχει σήμερον λάβει ἢ μετανάστευσις.

5) Ἔχει ὑποστηριχθῆ τελευταίως ὅτι ἡ μετανάστευσις θὰ ἀσκήσῃ ἐξαρθρωτικὰς ἐπιδράσεις ἐπὶ τῆς οικονομικῆς προόδου τῆς χώρας, λόγῳ τοῦ ὅτι ἡ ἐκ ταύτης ὑψωσις τῶν μισθῶν δημιουργεῖ σοβαρὸν ἀντικίνητρον εἰς τὴν λήψιν ἀποφάσεων δι' ἐπενδύσεις. Τοῦτο ὁμως δὲν φαίνεται καὶ τόσον αὐταπόδεικτον. Πράγματι, ἂς λάβωμεν τὴν βασικὴν συνθήκην ἰσορροπίας τῆς ἀτομικῆς ἐπιχειρήσεως μὲ μεταβλητὸν παραγωγικὸν συντελεστὴν τὴν ἐργασίαν (θεωρουμένην χάριν ἀπλοποιήσεως ὡς ὁμογενῆ) $\frac{\partial Y}{\partial N} P = W$, ἡ ὁποία δύναται μὲ κά-

ποιας ἐκτάσεως αὐθαιρέσιαν νὰ ἀναχθῆ εἰς γενικὴν συνθήκην ἰσορροπίας εἰς τὴν ἀγορὰν ἐργασίας. Αἱ μεταβολαὶ τῆς ὀριακῆς παραγωγικότητος τῆς ἐργασίας, τοῦ ἐπιπέδου τιμῶν καὶ τῶν μισθῶν θὰ πρέπει νὰ ἔχουν τοιαύτην μεταξύ των σχέσιν, ὥστε νὰ ἀποκαθίσταται πάντοτε ἡ προηγουμένη ἰσότης πρὸς διατήρησιν τῆς ἰσορροπίας εἰς τὴν ἀγορὰν ἐργασίας. Εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν, ἐκ τῆς αὐξήσεως τῶν μισθῶν, ἡ ὁποία προκαλουμένη ἐξ ἐνὸς παράγοντος ἐπιδιδῶντος ἐξωθεν (ἐξωγενοῦς), διασπᾶται ἡ ὡς ἄνω συνθήκη ἰσορροπίας μὲ ἐντεῦθεν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῶν λοιπῶν βᾶσικῶν οικονομικῶν μεγεθῶν (τιμῶν, ὀριακῆς παραγωγικότητος, ἐπενδύσεων κλπ.). Ἡ κατόπιν τῆς αὐξήσεως τῶν μισθῶν διατήρησις τῆς ἰσορροπίας, συμφώνως πρὸς τὴν ἀναφερθεῖσαν συνθήκην, προϋποθέτει ἀντίστοιχον ποσοστιαῖον τοιαύτην εἴτε τοῦ ἐπιπέδου τιμῶν, εἴτε τῆς ὀριακῆς παραγωγικότητος τῆς ἐργασίας εἴτε ἀμφοτέρω.

Εὐλόγον εἶναι ὅτι ἐφ' ὅσον εἰσάγωμεν τὴν ὑπόθεσιν τῆς φθινοῦσης ὀριακῆς παραγωγικότητος τῆς ἐργασίας, αὐξανομένου τοῦ ἐπιπέδου ἀπασχολήσεως, ἡ αὐξήσις τῶν μισθῶν θὰ τείνῃ νὰ προκαλέσῃ μείωσιν τῆς ἀπασχολήσεως, γεγονός τὸ ὁποῖον θὰ ὀδηγήσῃ εἰς περαιτέρω ἐπίτασιν τῆς μεταναστευτικῆς κινήσεως κ.ο.κ. Δημιουργεῖται δηλαδή εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην ἕνας φαῦλος κύκλος μειώσεως τοῦ ἐπιπέδου ἀπασχολήσεως καὶ ἡ μετανάστευσις καθίσταται πράγματι συμφορά. Πλείεστα ὁμως ἀντιρρήσεις ἔχουσιν, ὡς γνωστόν, διατυπωθῆ ἐναντίον τῆς ὑποθέσεως τῆς φθινοῦσης ὀριακῆς παραγωγικότητος τῆς ἐργασίας. Ἐφ' ὅσον αὕτη δὲν ἰσχύει, ἡ αὐξήσις τῆς παραγωγικότητος θὰ εἶναι δυνατὴ μόνον διὰ βελτιώσεως τῶν τεχνικῶν καὶ ὀργανωτικῶν μεθόδων παρα-

γωγής, συνδεομένων και με διενέργειαν επενδύσεων και αύξησεως τῆς παραγωγικῆς ἰκανότητος.

Εἰς τὴν ἀνάληψιν τοιούτων πρωτοβουλιῶν δύναται πράγματι νὰ συμβάλῃ και τὸ γεγονός ὅτι ἡ αὐξησις τῶν μισθῶν, ὅποθενδήποτε προερχομένη, δὲν συνιστᾷ μόνον αὐξησιν τοῦ κόστους, ἀλλὰ και τῶν εισοδημάτων και τῆς καταναλωτικῆς ζητήσεως. Συμπεραίνεται ὅτι ὑπὸ ὠρισμένας προϋποθέσεις, δύναται νὰ ἀποτραπῆ ἡ αὐξησις τοῦ ἐπιπέδου τιμῶν και ταυτοχρόνως νὰ ὑποβοηθηθῆ ἡ ὑπόθεσις τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως.

Αἱ ἀνωτέρω περιγραφεῖσαι σκέψεις, ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὸ πρόβλημα τῆς μεταναστεύσεως ἦσαν γενικαί. Αὗται ὠδήγησαν εἰς τὸ γενικὸν συμπέρασμα ὅτι ἡ μετανάστευσις συντείνει εἰς βελτίωσιν τῆς θέσεως τῆς ἐργατικῆς τάξεως, ἡ ὁποία δύναται, ὑφ' ὠρισμένας προϋποθέσεις, νὰ ἀποτελέσῃ κίνητρον βελτιώσεως τῆς παραγωγικότητος, ἡ ὁποία, ὡς γνωστόν, μετὰ τῆς συσσωρεύσεως τοῦ κεφαλαίου συνιστοῦν τοὺς δύο ἀποφασιστικοὺς παράγοντας τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως. Ἡ παρ' ἡμῖν αὐξησις τῆς παραγωγῆς τῶν τελευταίων ἐτῶν ὠδήγησεν εἰς τὴν διατύπωσιν τοῦ συμπεράσματος ὅτι ἐπῆλθε βελτίωσις τῆς παραγωγικότητος, εἰς τὴν ὁποίαν συνέτεινε και ἡ αὐξησις τῶν μισθῶν. Τοῦτο ὁμως φαίνεται νὰ εἶναι ἐσφαλμένον ἐν μέρει, καθ' ὅσον αἱ τοιαῦται ἐπιδράσεις δὲν ἐκδηλοῦνται τόσον αὐτομάτως, ἀλλὰ με κάποιαν χρονικὴν ὑστέρησιν και συνεπῶς ἡ διεύρυνσις δύναται νὰ ὀφείλεται εἰς παλαιότερας ἐπενδύσεις και πάντως δὲν παρημποδίσθη ἐκ τῶν μεταναστευσάντων ἐφ' ὅσον οὗτοι ἦσαν συγκεκαλυμμένως ἀνεργοί. Δέον νὰ σημειωθῆ ὅτι ἡ ὡς ἄνω βελτίωσις τῆς παραγωγικότητος δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς ἀποτέλεσμα μιᾶς ὀλοκλήρου μακροχρονίου διαδικασίας προσπαθειῶν — ἡ πραγματοποιήσις τῆς ὁποίας προϋποθέτει χρηματοδοτικὴν εὐελισίαν τῶν ἐπιχειρήσεων, προσδοκίαν διεύρυνσεως κερδῶν και ὄχι ἀπλῶς ἀποκατάστασιν τῶν ἐκ τῆς αὐξήσεως τῶν μισθῶν ζημιῶν. Συνεπῶς, συνεπικουροῦντος και τοῦ σφοδροῦ σήμερον και ὀσημέραι ἐπιτεινομένου εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς χώρας μας, ὡς ἐκ τῆς συνδέσεως ταύτης μετὰ τῆς Ε.Ο.Κ., διεθνοῦς ἀνταγωνισμοῦ, ἡ τοιαύτη διαδικασία, καθίσταται ἐπίπονος και δυσχερής. Δὲν παύει πάντως νὰ εἶναι δυνατὴ και ἡ μετανάστευσις δὲν πρέπει νὰ θεωρεῖται κατάρρα.

Αἱ ἀνωτέρω περιγραφεῖσαι ἀπόψεις εἶναι και αἱ κυριώτεραι, πού δύναται νὰ διατυπωθοῦν ὅσον ἀφορᾷ τὰς συνεπείας τῆς μεταναστεύσεως ἐπὶ τοῦ οἰκονομικοῦ μέλλοντος τῆς χώρας.

Δέον νὰ σημειωθῆ ὅτι ἡ ἀναγκαία διὰ τὴν ἐπιτάχυνσιν τῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας συσσωρεύσεις κεφαλαίου ἀπαιτεῖ ὅπωςδήποτε ἐπὶ πλέον ἐργατικὸν δυναμικόν, ἡ πλήρης ἐξάντλησις τοῦ ὁποίου διὰ τῆς μεταναστεύσεως θὰ δυσχεράνη ὅπωςδήποτε τὸ ἔργον τῆς ἐπιταχύνσεως τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως. Ὑπὸ τὰς συνθήκας ταύτας δύναται νὰ θεμελιωθῆ ἡ ἀποφίσις περὶ τῆς ἀνάγκης περιορισμοῦ τῆς μεταναστεύσεως, καθ' ἣν ἐκτασιν αὕτη δύναται νὰ προκαλέσῃ «στενότητά» εἰς τὴν ἀγορὰν ἐργασίας, ἐπικίνδυνον διὰ τὴν περαιτέρω οἰκονομικὴν πρόοδον τῆς χώρας.

Ὡς τοιαύτη δὲ στενότης θὰ πρέπει νὰ θεωρηθῆ μόνον αὕτη πού καθι-

στὰ τὴν προσφορὰν τῆς ἐργασίας πλήρως ἀνελαστικήν καὶ ἀποστερεῖ τὴν χώραν μας ἀπὸ ἑνα βασικὸν παραγωγικὸν συντελεστήν, καὶ ὄχι ἀπλῶς ἡ σχετικὴ στενότης, ποῦ συντείνει εἰς τὴν αὔξησιν τοῦ ἡμερομισθοῦ, ἡ ὁποία ἄλλωστε θὰ εἶναι βαθμιαία καὶ θὰ ἔχη ὡς ὄριον τὴν διαφορὰν τοῦ γερμανικοῦ ἡμερομισθοῦ ἀνειδικεύτου ἐργάτου καὶ τοῦ ἑλληνικοῦ σήμερον, λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν καὶ τοῦ ὑψηλοτέρου κόστους ζωῆς εἰς τὸ ἐξωτερικὸν μὲ τὴν σημερινὴν ἰσοτιμίαν. Ἄλλωστε αὕτη ἡ διαφορὰ δὲν πρόκειται ποτὲ νὰ καλυφθῆ συνολικῶς, λαμβανομένων ὑπ' ὄψιν καὶ τῶν μεταφορικῶν ἐξόδων καὶ τῆς ἀγάπης πρὸς τὴν πατρίδα, ποῦ μᾶς σταματᾷ ἐδῶ, ἔστω καὶ μὲ κάπως μικρότερον ἡμερομίσθιον. Πάντως ἡ διαφορὰ αὕτη δὲν πρόκειται νὰ καλυφθῆ παρὰ βαθμιαίως. Αὐτὸ σημαίνει πῶς ὑπάρχουν περιθώρια χρόνου διὰ νὰ προσαρμοσθῶμεν εἰς τὰς νέας συνθήκας. Ἐντὸς αὐτῶν τῶν πλαισίων διατυποῦνται αἱ παρακάτω προτάσεις :

1. Διευτυπῶθῃ ἡ ἀποψὶς ὅτι ἐπιβάλλεται ἄμεσος ἀπαγόρευσις τῆς μεταναστεύσεως. Ἀνεξαρτήτως τῆς ἀντισυνταγματικότητος μιᾶς τοιαύτης ἀποφάσεως, αὕτη δύναται νὰ ὀδηγήσῃ θάττον ἢ βράδιον εἰς ἔκρυθμον, λόγῳ τῆς διατηρήσεως τῆς ἀνεργίας, κοινωνικὴν κατάστασιν μὲ ἀπείρως περισσοτέρους ἴσως κινδύνους διὰ τὸ μέλλον τοῦ ἀστικοῦ καθεστώτος εἰς τὴν χώραν μας.

Ἡ ἀπαγόρευσις ταύτης θὰ ἠδύνατο νὰ θεωρηθῆ δικαιολογημένη μόνον ἐφ' ὅσον ἡ συσσώρευσις κεφαλαίου εἰς τὴν χώραν μας δύναται νὰ ἐξασφαλίσῃ συνεχῶς, ἔστω καὶ μὲ κάποιαν καθυστέρησιν εἰς τὴν ἀρχήν, τὴν πλήρη ἀπασχόλησιν εἰς τὸ νεοδιαμορφούμενον καὶ τὸ ὑφιστάμενον ἤδη ἐργατικὸν δυναμικόν, ἐφ' ὅσον δηλονότι ἐπιτευχθῆ ἡ ἐφαρμογὴ προγράμματος οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως, ἕνα τῶν κυρίων στόχων τοῦ ὁποίου θὰ ἀποτελῆ ἡ πλήρης ἀπασχόλησις. Ποίος ὁμως δύναται νὰ ἐγγυηθῆ τοῦτο μετὰ τὴν τόσον γνωστὴν ταλαιπωρίαν τοῦ «Σχεδίου Πενταετοῦς Προγράμματος Οἰκονομικῆς Ἀναπτύξεως» τῆς χώρας μας ; Ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας ἐρωτᾶται ἔαν εἶναι ἴσως προτιμότερον νὰ ἐξασφαλισθῆ ἀπλῶς ἐπαρκὴς κινητικότητα (mobility) εἰς τὴν ἀγορὰν ἐργασίας δι' ἀναδιοργανώσεως τοῦ ὑφισταμένου συστήματος πρὸς ἐξασφάλισιν τῶν ἀναγκῶν τῆς ζητήσεως ἐργασίας καὶ ἐξάλειψιν τοῦ ἐνδεχομένου μὴ ἰκανοποιήσεως ταύτης.

Ἡ ἀναδιοργάνωσις αὕτη θὰ ὀδηγήσῃ ἀφ' ἑαυτῆς εἰς ἀναχαίτησιν τοῦ μεταναστευτικοῦ ρεύματος, εἰς οἷαν ἔκτασιν θὰ προσφέρωνται εὐκαιρία ἀπασχολήσεως εἰς τὴν ἐγχώριον ἀγορὰν.

Εἶναι δυνατόν νὰ ὑποστηριχθῆ σοβαρῶς ὅτι Ἕλληνες εὐρίσκοντες ἐργασίαν ἐν Ἑλλάδι προτιμοῦν τὸ ξεσθήκωμα τῆς ξενιτειᾶς ; Διατὶ ἀφοῦ οὕτω καλύπτονται αἱ ἀνάγκαι, ὑπάρχει τόση ἐπιμονὴ νὰ ἀπαγορευθῆ νομοθετικῶς ἡ μετανάστευσις ; Ἡ ἀπάντησις εἶναι διττή : πρῶτον διαιωνίσις τῆς ὑποαπασχολήσεως διὰ τῆς μεθόδου ταύτης καὶ δεύτερον ἡ ἐκ τούτου διατήρησις χαμηλοῦ σχετικῶς ἐργατικοῦ ἡμερομισθοῦ ἐν Ἑλλάδι. Ἡ τελευταία αὕτη, ὑποστηρίζεται σχετικῶς, ἀπετέλει, μέχρι σήμερον τοῦλάχιστον, σοβαρὸν συγκριτικὸν πλεονέκτημα τῆς χώρας, ἡ ἀποτελεσματικότης ὁμως τούτου ὑπῆρξεν εἰς τὸ παρελθὸν ἐπουσιώδης. Καὶ ἦτο ἐπουσιώδης διὰ τὸν ἀπλοῦν λόγον ὅτι οἱ λοιποὶ παράγοντες τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως (ὑποδομὴ, ἐπιχειρηματικότης, δημόσιος

τομεύς κλπ.) ἦσαν δυσμενεῖς. Δὲν εἶναι δὲ δυνατὸν νὰ ὑποστηριχθῆ ὅτι μετεβλήθησαν εἰς σοβαρὰν ἔκτασιν ἐν τῷ μεταξύ (ἐργασία πού ἀπαιτεῖ πολὺν χρόνον διὰ τὴν χώραν μας εἰδικῶς), διότι ἐὰν εἶχον μεταβληθῆ θὰ ἀπερρίπτετο ἡ πλεονάζουσα ἐργασία καὶ θὰ ἀνεκόπτετο ἀφ' ἑαυτοῦ τὸ μεταναστευτικὸν ρεῦμα.

2. Ἐφ' ὅσον ἀμέσως ἢ ἐμμέσως μέγιστον μέρος τῆς ἐξωτερικῆς καὶ ἐσωτερικῆς μεταναστεύσεως προέρχεται ἐκ τῶν ἀγροτικῶν περιοχῶν καὶ ὀφείλεται κατὰ βάσιν εἰς τὴν εἰσοδηματικὴν ὑστέρησιν τοῦ ἀγροτικοῦ τομέως, παρουσιάζεται ἐπιτακτικὴ ἢ ἀνάγκη τῆς ἐνισχύσεως αὐτοῦ. Δέον νὰ σημειωθῆ ὅτι ἡ ἐν λόγῳ ὑστέρησις τοῦ ἀγροτικοῦ τομέως δὲν ὀφείλεται ἀποκλειστικῶς εἰς τεχνικὴν καθυστέρησιν αὐτοῦ, ἐν σχέσει πρὸς τοὺς λοιποὺς τομεῖς, ἀλλὰ καὶ ἐν μέρει εἰς τὸ ὅτι οἱ ὄροι ἐμπορίου τῶν ἀγροτικῶν προϊόντων κατέστησαν μεταπολεμικῶς δυσμενεστέροι. Ἡ τοιαύτη δὲ ἐξέλιξις ὑπεροβήθη ἐκ τῶν ἰδιομορφιῶν εἰς τὴν προσφορὰν τῶν ἀγροτικῶν προϊόντων, τὴν πρωτοκαθεδρίαν τοῦ στόχου τῆς σταθερότητος τοῦ ἐπιπέδου τιμῶν, τὴν ἀνεπαρκῆ προστασίαν κλπ. Διατί φερ' εἰπεῖν νὰ μὴ καθορίζωνται «ἐλάχισται τιμαὶ» καὶ διὰ τὰ ἀγροτικὰ προϊόντα ὡς ἰσχύει καὶ διὰ τὸν ἐργατικὸν μισθόν; Διατί προσωποκρατοῦνται αἱ ἐξ ἐργασίας ὑποχρεώσεις καὶ ὄχι αἱ ἐκ χρεῶν πρὸς ἀγρότας τοιαῦται; Διατί ἡ Δ. Γερμανία ἀνέπτυξε τοιαύτης ἐκτάσεως διένεξιν μετὰ τὴν Γαλλίαν διὰ τὴν κατοχύρωσιν τῆς γεωργίας της εἰς τὰ πλαίσια τῆς Ε.Ο.Κ.;

3. Εἶχε προταθῆ ἀπὸ τριετίας σύστημα ἀποκεντρώσεως τῆς χώρας δι' ἀναλήψεως κυρίως τῆς ἐπιλύσεως τῶν προβλημάτων τῶν ἀφορώντων τὰς σχέσεις πολίτου - κράτους ὑπὸ περιφερειακῶν ὀργάνων. Ἡ ἐφαρμογὴ τῆς ἐν λόγῳ προτάσεως θὰ προεκάλει ἀξιόλογον εἰσοδηματικὴν ἐνίσχυσιν τοῦ ἀγροτικοῦ τομέως καὶ τῆς ἐπαρχιακῆς χώρας, με ἐντεῦθεν δυσμενῆ ἐπίπτωσιν ἐπὶ τῆς φυγῆς τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ. Ὡς γνωστὸν δὲ ἡ φυγὴ αὕτη ἀποτελεῖ σοβαρὸν παράγοντα, ἐπιδρῶντα ἀνασταλτικῶς καὶ ἐπ' αὐτῆς τῆς ἀναδιαρθρώσεως τῶν καλλιεργητῶν καὶ τῆς γεωργικῆς ἀναπτύξεως.

4. Ἐτερον τρόπον εἰσοδηματικῆς ἐνισχύσεως τοῦ ἀγροτικοῦ τομέως με ἐντεῦθεν ἐπίπτωσιν ἐπὶ τῆς ἐσωτερικῆς καὶ ἐξωτερικῆς μεταναστεύσεως ἀποτελεῖ ἡ ἀπόφασις περὶ ἐπιστροφῆς τῶν συνταξιούχων τοῦ Δημοσίου εἰς τὴν ἰδιαιτέραν πατρίδα ἐκάστου κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς συνταξιοδοτήσεώς του. Τὸ ἀντίθετον ἀκριβῶς συμβαίνει μέχρι τοῦδε, με ἀποτέλεσμα μεταφορὰν πλοῦτου (ὅστις εἶχεν ἀποθεματοποιηθῆ ὡς εἰσόδημα κτηθὲν εἰς τὴν ἐπαρχίαν) εἰς τὴν πρωτεύουσαν κυρίως, δι' ἀγορὰς κατὰ βάσιν διαμερισμάτων, περαιτέρω δὲ τὴν ἀφαίρεσιν ἐκ τῆς ἐπαρχίας μιᾶς σταθερᾶς ἐπὶ ἔτη εἰσοδηματικῆς ροῆς. Ἀναγνωρίζεται ὅτι τὸ μέτρον τοῦτο ἀποτελεῖ περιορισμὸν τῆς ἐλευθέρως ἐγκαταστάσεως. Ἀλλὰ μήπως «πρὸς τὸ κοινὸν συμφέρον» δὲν ἔχουν ληφθῆ νομοθετικά μέτρα περιορισμοῦ τῆς ἐγκαταστάσεως ἐργαστῶν καὶ ἐπιχειρήσεων; Μήπως ὅσον ἐπληρώνετο ὁ νῦν συνταξιοδοτούμενος ὡς ὑπάλληλος, δὲν εἶχε δέσμευσιν ὡς πρὸς τὸν τόπον τῆς ἐργασίας καὶ τῆς κατοικίας του;

Πέραν τῶν ἐντεῦθεν ἐκ τοῦ ἀνωτέρω μέτρου εὐεργετικῶν ἐπιδράσεων, τοῦτο θὰ ὀδηγήσῃ εἰς τὴν δημιουργίαν εἰς τὴν ἐπαρχίαν διαφόρων μέσων ψυχαγωγίας τῶν συνταξιούχων καὶ τῶν οἰκογενειῶν των, ἢ ἔλλειψις τῶν ὁποίων ἀπο-

τελεί σοβαρὸν ἴσως παράγοντα ἐνισχύσεως τοῦ μεταναστευτικοῦ ρεύματος (ἔσωτερικοῦ καὶ ἔξωτερου).

5. Πρὸς κάμψιν τῆς ἐπιθυμίας μεταναστεύσεως τῶν ἀγροτῶν δύναται ὡσαύτως νὰ ἐνισχυθῆ ὁ ἀγροτικὸς τομεύς, διὰ λήψεως μέτρων ἀπαγορευτικῶν τῆς μεταφορᾶς ἐργατῶν ἀπὸ τὰς πόλεις εἰς τὴν ἐπαρχίαν διὰ τὴν ἐκτέλεσιν ἔργων ὑπὸ τοῦ Δημοσίου εἰς τὴν ὑπαιθρον. Τοῦτο εἶναι δυνατὸν διὰ πολλὰς κατηγορίας ἀνειδικεῦτων ἰδία ἐργατῶν. Πρόκειται δὲ νὰ ἀποτελέσῃ σοβαρὸν ἐνισχυτικὸν παράγοντα ἀδρανεῖας εἰς τὴν μεταβολὴν τῆς ἐργασίας, δεδομένης τῆς σοβαρᾶς ἐποχικῆς ἀνεργίας. Δύναται βεβαίως νὰ ἀντιπαρητηρηθῆ ὅτι τοῦτο θὰ ὀδήγῃ εἰς ἐπίτασιν τῆς ἀνεργίας τῶν ἐργατῶν τῆς πόλεως. Παρὰ ταῦτα δύναται οἱ ἐν λόγῳ ἐργάται ἐφ' ὅσον, ὡς προετάρθη ἤδη, βελτιωθῆ ὁ μηχανισμὸς λειτουργίας τῆς ἀγορᾶς ἐργασίας ἐν Ἑλλάδι, νὰ εὐρίσκουν εὐκολώτερον ἐργασίαν.

6. Περαιτέρω δύναται νὰ προταθῆ ἡ δημιουργία καὶ ἄμεσος ἔναρξις ἐκτέλεσεως ἐνὸς προγράμματος ἐπαρχιακῶν ἔργων (ὀδικῶν, ψυχαγωγίας, ὑδρεύσεως κλπ.), τῶν ὁποίων στερεῖται κατὰ μεγάλην ἔκτασιν ἡ ὑπαιθρος χώρα καὶ τὰ ὁποῖα θὰ δημιουργήσουν εὐκαιρίας ἀπασχολήσεως. Τοῦτο θὰ συντελέσῃ βασικῶς εἰς τὴν βελτίωσιν τοῦ βιοτικῆς ἐπιπέδου τῶν ἀγροτῶν. Δύναται βεβαίως νὰ παρατηρηθῆ ὅτι ἡ ἐκτέλεσις προγράμματος περιφερειακῆς ἀναπτύξεως εἶναι δυσχερῆς εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς χώρας μας, λόγῳ ἐλλείψεως τῶν ἀπαραιτήτων κλαδικῶν μελετῶν καὶ περιφερειακῶν, συνεπῶν μεταξῶν, προγραμμάτων. Ἐφ' ἑτέρου ἡ ἐφαρμογὴ τοιαύτης πολιτικῆς θὰ ἀποτελέσῃ ἀλόγιστον ἴσως σπατάλην, λόγῳ ἐντεῦθεν διογκώσεως τοῦ κόστους τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως διὰ τὴν χώραν μας, εἶναι δὲ αὕτη ὡς στόχος πλήρως δικαιολογημένη, μόνον εἰς τὴν περίπτωσιν τῶν ἀνεπτυγμένων ἤδη οἰκονομιῶν. Ἐντιπαρητηρεῖται ὅτι δὲν ὑπονοεῖται οὐδόλως ἐνταῦθα ἐκτέλεσις προγράμματος περιφερειακῆς ἀναπτύξεως, ἀλλ' ἀπλῶς ἡ ἐπιτάχυνσις τοῦ προγράμματος βασικῆς ὑποδομῆς εἰς τὴν ἐπαρχιακὴν χώραν πρὸς ὑποβοήθησιν τῆς ἀναγκαίτησεως τοῦ μεταναστευτικοῦ ρεύματος.

Ὅσον βεβαίως παραγωγικώτερα εἶναι τὰ ἔργα ταῦτα τόσο εὐνοικώτεροι αἱ μακροχρόνιοι ἐπιδράσεις των. Ἐφ' ὅσον ὅμως δὲν προωθεῖται ἡ ἐκτέλεσις τοῦ προγράμματος οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως πρὸς μόνιμον ἀπορρόφησιν τοῦ ἐργατικοῦ πλεονάσματος, ἢ διὰ τοῦ ἀνωτέρου τρόπου διαιωνίσις τῆς προσπαθείας συγκρατήσεως τῶν ἐργατῶν θὰ ἀσκήσῃ βεβαίως ἀνασταλτικὴν τινὰ ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς ὑψωτικῆς τάσεως τῶν ἡμερομισθίων, ἐνδέχεται ὅμως νὰ δημιουργήσῃ ἀπωτέρους κινδύνους διὰ τὴν νομισματικὴν σταθερότητα, τοὺς ὁποῖους ἀκριβῶς μεταξῶν τῶν ἄλλων φοβοῦνται οἱ εἰσηγούμενοι ταύτην. Πράγματι, ἡ συνεχὴς δημιουργία ἐισοδημάτων ἐκ τῆς ἀπασχολήσεως τῶν περισευόντων ἐργατῶν ἄνευ ἀντιστοίχου αὐξήσεως τῆς παραγωγικῆς ἰκανότητος καὶ τῆς ἐλαστικότητος προσφορᾶς ἀγαθῶν ὀδηγεῖ, ὡς γνωστόν, κατ' εὐθείαν θάττον ἢ βράδιον εἰς πληθωρισμόν.

Συμπεράσματα

*Ηδη δύναται νά διατυπωθῆ ὡς βασικὸν συμπέρασμα ὅτι :

Τὰ προτεινόμενα ἀνωτέρω μέτρα εἶναι βραχυχρόνια καὶ ἔχουν μεταβατικὸν χαρακτήρα. Τὰ ὄρια ἀναχαιτίσεως μέσω τούτων τοῦ μεταναστευτικοῦ ρεύματος (καὶ ἐπομένως καὶ ἡ ἔκτασις ποῦ θὰ λάβουν) θὰ καθορισθοῦν ἀκριβῶς ἀπὸ τὰς ἀνάγκας τοῦ προγράμματος εἰς ἐργατικὸν δυναμικὸν διαχρονικῶς. Ὅσον τὸ πρόγραμμα θὰ προχωρῆ εἰς τὴν ἐφαρμογὴν του, θὰ ἀπορροφᾶται βαθμιαίως τὸ συγκρατηθὲν ὡς ἄνω ἐργατικὸν δυναμικὸν καὶ θὰ ἀτονοῦν πλέον τὰ ἀνωτέρω μέτρα καθ' ὅσον θὰ ἔχη ἤδη ἐπιτευχθῆ ἡ βασικὴ ἀποστολὴ του.

Ἡ εἰσοδηματικὴ ἐνίσχυσις τοῦ ἀγροτικοῦ τομέως φερ' εἰπεῖν θὰ ἐπιφέρῃ ἀναχαίτισιν τοῦ πρὸς τὸ ἐξωτερικὸν (καὶ δευτερογενῶς πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν) μεταναστευτικοῦ ρεύματος, θὰ δώσῃ δὲ οὕτω τὴν δυνατότητα βαθμιαίας ὀργανικῆς ἀπορροφήσεως τοῦ ἐργατικοῦ πλεονάσματος εἰς τὰς ἀναδιάρθρουμένας ἐντατικὰς καλλιιεργείας (ὀπωροκηπευτικά, βάμβαξ κλπ.), ποῦ ἀπαιτοῦν περισσοτέρας ἐργατικὰς χεῖρας, ἐνῶ ἡ ὑποκατάστασις αὐτῶν δι' ἐκμηχανισμοῦ εἶναι κατ' ἀνάγκην βραδείως ἐφαρμόσιμος. Ἡ ἀναδιάρθρωσις βεβαίως αὕτη θὰ διευκολυνθῆ μὲ διάφορα ἐπιβοηθητικὰ μέτρα οἰκονομικῆς πολιτικῆς, ποῦ συνιστοῦν ἐν τῇ οὐσίᾳ ἐφαρμογὴν τοῦ προγράμματος οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως.

Βασικὸς συντελεστὴς ἐπιτυχίας εἶναι ἡ

ΔΗΜΟΣΙΟΤΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΟΛΗ

Εἰδικὴ Ἐπιθεώρησις ἐρένης προβλημάτων καὶ διαφημίσεως
δημοσίων σχέσεων, Marketing.

Μοναδικὴ ἔκδοσις εἰς τὴν Ἑλλάδα

Ἡ ΔΗΜΟΣΙΟΤΗΣ ἐνδιαφέρει τὸν βιομήχανον, τὸν ἔμπορον, τὸν διαφημιστὴν, τὸν σύμβουλον δημοσίων σχέσεων, κάθε ἐπιχειρηματίαν δημοσιότητα.

Ἡ μόνη ἔκδοσις ποῦ δημοσιεύει μνησιαῖα στατιστικὰ στοιχεῖα τῆς διαφημιστικῆς κινήσεως τῆς χώρας μας.

Πληροφορίαι καὶ συνδρομαί : Λεωφ. Συγγροῦ 4 — Τηλ. 910.079

Διευθυντής : Μ. Β. ΠΑΥΛΙΔΗΣ